

**ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA
FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
KATEDRA BIOTECHNICKÝCH ÚPRAV KRAJINY**

ZHODNOCENÍ A ÚPRAVY NAUČNÉ STEZKY RESSL

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí práce: doc. Ing. arch. ThLic. Jiří Kupka, Ph.D

Bakalant: Michaela Pecharová

2016

Česká zemědělská univerzita v Praze
Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autorka práce: Michaela Pecharová
Studijní program: Krajinářství
Obor: Územní technická a správní služba

Vedoucí práce: doc. Ing. arch. ThLic. Jiří Kupka, Ph.D.
Garantující pracoviště: Katedra biotechnických úprav krajiny

Název práce:

Zhodnocení a úpravy naučné stezky Ressler

Název anglicky:

Evaluation of Educational Path Ressler

Cíle práce:

Cílem práce je analýza a vyhodnocení naučné stezky Ressler (Most) z hlediska jejího využívání a obsahu a na základě identifikace nedostatků a požadavků na stezku ideový návrh jejích úprav či doplnění.

Metodika:

Práce typu studie bude vycházet z Metodického postupu předepsaného pro FŽP ČZU. V rešeršní části se bude zabývat problematikou naučných stezek, jejich historií, tvorbou, kritérii vytyčování, požadavky na formu a prezentaci. Následovat bude stručný popis území (přírodní, kulturní, historická charakteristika) a stávající stezky. Dalším krokem bude stanovení metodiky práce a vyhodnocení stezky dle předem definovaných kritérií, případně za pomoci dotazníkového šetření či ankety. Na základě vyhodnocení případných nedostatků či nevyužitého potenciálu bude následovat ideový návrh úprav stezky.

Doporučený rozsah práce: 40-60 NS textu + grafická příloha

Klíčová slova: naučná stezka, environmentální výchova, krajina, Most, Ressler

Doporučené zdroje informací:

1. AGENTURA OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY ČR. *Chráněná území ČR. Sv. 1, Ústecko*. Praha: Artedit, 1999. ISBN 80-86064-37-9.
2. ČESKO. MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, -- CULEK, M. *Biogeografické členění České republiky*. Praha: Enigma, 1995. ISBN 80-85368-80-3.
3. DEMEK, J. -- MACKOVČIN, P. a kolektiv. *Zeměpisný lexikon ČR: Hory a nížiny*. Brno : AOPK ČR, 2006. 582 s. ISBN 80-86064-99-9.
4. DIVÍŠEK, J. -- CULEK, M. -- GRULICH, V. -- LAŠTŮVKA, Z. *Biogeografické regiony České republiky*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6693-9.
5. NEUHÄUSLOVÁ-NOVOTNÁ, Z. *Mapa potenciální přirozené vegetace České republiky : textová část = Map of potential natural vegetation of Czech republic*. PRAHA: Academia, 1998. ISBN 80-200-0687-7.
6. regionální literatura

Předběžný termín obhajoby: 2015/16 LS - FŽP

Elektronicky schváleno: 4. 9. 2015
prof. Ing. Petr Sklenička, CSc.
Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno: 4. 9. 2015
prof. Ing. Petr Sklenička, CSc.
Děkan

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci na téma „Zhodnocení a úpravy naučné stezky Ressler“ vypracovala samostatně, pod odborným vedením doc. Ing. arch. ThLic. Jiřího Kupky, Ph.D.

Všechny použité materiály a literární prameny jsou uvedeny v závěrečném seznamu použité literatury.

V Praze dne:

.....

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat vedoucímu práce Ing. arch. ThLic. Jiřímu Kupkovi, Ph.D. za jeho odborné vedení, poskytnuté informace, ochotu a vstřícnost při vypracování této bakalářské práce.

1. ÚVOD A CÍL

Jak vypovídá název práce, pozornost bude věnována naučné stezce na vrchu Ressler, který se nachází v okrajové části města Mostu. Dalo by se říci, že město Most je krajina poničená těžbou hnědého uhlí a nedalekými chemickými závody. I přes tato škodlivá antropogenní ovlivnění krajinného rázu, se zde ve městě Most nachází přírodní místo, které je situováno na okraji města a vybízí přímo k rekreaci a odpočinku. Je to právě vrch Ressler, jenž je obklopen rozsáhlým lesem a na kterém vybudovalo statutární město Most spolu s Oblastním muzeem naučnou stezku.

Toto téma jsem si vybrala zejména proto, že se mé bydliště nachází v blízkosti této lokality a velmi ráda a často toto místo navštěvuji. Domnívám se, že i přes výše zmíněné nedostatky jaké město Most má, patří právě vrch Ressler k jednomu z nejzajímavějších a nejhezčích míst ve městě Most a zdejší vybudovaná naučná stezka je ideálním místem pro turistiku, cyklistiku, odpočinek a rekreaci pro rodiny s dětmi, či školními výpravami.

Obsah

1. ÚVOD A CÍL.....	5
2. LITERÁRNÍ REŠERŠE	8
2.1. CHARAKTERISTIKA NAUČNÝCH STEZEK.....	8
2.1.1. VÝZNAM NAUČNÉ STEZKY.....	8
2.1.2. HISTORIE NAUČNÝCH STEZEK	9
2.1.3. TURISTICKÁ ZNAČENÍ	11
2.2. MOSTECKÝ REGION.....	12
2.2.1. MĚSTO MOST A JEHO HISTORIE.....	16
3. NAUČNÁ STEZKA RESSL.....	19
3.1. PŘÍRODNÍ CHARAKTERISTIKA.....	20
3.1.1. LESNÍ EKOSYSTÉM	22
3.1.2. VODNÍ EKOSYSTÉM	28
3.2. KULTURNĚ – HISTORICKÁ CHARAKTERISTIKA	32
3.2.1. HISTORIE STEZKY.....	32
3.2.2. PŘÍRODNÍ AMFITEÁTR.....	33
3.2.3. SELSKÝ STATEK	34
4. METODIKA.....	35
4.1. POPIS STEZKY	36
5. VÝSLEDKY	41
6. VLASTNÍ NÁVRHY	44
7. ZÁVĚR.....	50
8. POUŽITÉ ZDROJE A LITERATURA	52
9. SEZNAM OBRÁZKŮ.....	54
10. SEZNAM GRAFŮ	55

ABSTRAKT

Podkladem této bakalářské práce je shromáždění co nejvíce dostupných informací o naučné stezce na vrchu Ressler, kde je hlavním cílem stanovení či navržení případných úprav a návrhů na zlepšení, a to z důvodu zvýšení návštěvnosti této lokality, zejména pro účely rekreační, naučné, pro zachování harmonického vztahu mezi člověkem a přírodou a společnou ochranou tohoto území.

V první polovině se tato práce zabývá charakteristikou a základními informacemi o naučné stezce Ressler, jejím zmapováním, seznámením a zhodnocením. Ve druhé polovině se práce zabývá případnými úpravami či návrhy na zlepšení této stezky z důvodu výše zmíněných.

KLÍČOVÁ SLOVA

Naučná stezka, environmentální výchova, krajina, Most, Ressler

ABSTRACT

The basis of this work is to gather as much information available on the nature trail on the hill Ressler, where the main objective will be to determine whether to propose any adjustments and proposals for improvement, because of the increasing traffic of the site, especially for recreational, educational, for maintaining harmonious relationship between man and nature and the common protection of this area.

In the first half of this work is address the characteristics and basic information about the nature trail Ressler, its mapping, familiarization and evaluation. In the second half of the work deals with possible modifications or suggestions for improving this route due to the aforementioned.

KEY WORDS

Nature trail, environmental education, landscape, Most, Ressler

2. LITERÁRNÍ REŠERŠE

V této kapitole se budu zabývat seznámením s obecnými informacemi, které se týkají charakteristiky naučných stezek, jejich významem, historií a turistickým značením. Poté budu popisovat region Mostecka a samostatné město Most, jeho přírodní a kulturně-historickou charakteristiku, neboť vrch Ressler a naučná stezka v něm vybudovaná se nachází v této oblasti.

2.1. CHARAKTERISTIKA NAUČNÝCH STEZEK

Naučné stezky vybuďovala řada organizací, v České republice se jich nachází přibližně okolo 700. Některé jsou v dobře udržovaném stavu a naopak některé stezky jsou již nefunkční nebo zrušené. V Ústeckém kraji se naučných stezek vyskytuje celkem 41. K naučným stezkám jsou často vydávány podrobné publikace a brožury, které bývají obvykle k dostání v městských informačních centrech. Databáze naučných stezek s jejich informacemi, popisem a fotogalerií je dostupná na internetových stránkách www.lesycr.cz.

2.1.1. VÝZNAM NAUČNÉ STEZKY

Naučné stezky jsou vyznačené výchovně vzdělávací trasy, vedoucí přírodně i kulturně pozoruhodnými územími i oblastmi. Na nich a při nich jsou vybrány některé významné objekty a jevy, které jsou na určených zastaveních zvlášť vysvětleny. Jako takové jsou naučné stezky kulturně výchovným zařízením umístěným přímo v terénu.(Čeřovský 1989)

Naučné stezky obecně nabízí zajímavé informace v přirozeném prostředí, zprostředkovávají zajímavá poznání při pohybu v přírodě. Jedná se o druh venkovní značené turistické trasy, seznamující návštěvníky s přírodovědnými či kulturními zajímavostmi okolí. Od běžné turistické trasy se odlišuje sérií informačních tabulí, rozmístěných na jednotlivých zastaveních po délce trasy naučné stezky. Symbolem, používaným v České republice k vyznačení průběhu naučné stezky, je šikmý zelený pruh ve čtvercovém bílém poli. U informačních tabulí je značka doplněna oranžovým číslem stanoviště.

Naučné stezky můžeme rozdělit na několik typů, a to na stezky pěší (nejčastější typ), cyklistické, stezky pro běžecké (běžky) nebo vodácké stezky. Trasy naučných stezek obvykle činí několik kilometrů a dle délky trasy se rozlišují na krátké, středně dlouhé a dlouhé.

Nejčastější tematiky naučných stezek:

Lesnické – stezka vede většinou příměstským lesem či lesoparkem, a seznamuje souhrnně s faunou a flórou lesa, lesnickým hospodářstvím, těžbou dřeva.

Hornické – tyto stezky vedou regionem, který v minulosti proslul jako význačné naleziště nerostných surovin, drahých kovů apod., které se zde těžily. Stezka navštěvuje místa se zachovanými pozůstatky historické těžby, odvaly, zabezpečené vstupy do štol.

Geologické – seznamují s významnými geologickými lokalitami, skalními odkryvy, starými lomy, nalezišti minerálů, nalezišti zkamenělin.

Vlastivědné – tyto durrhy stezek souhrnně seznamují s krajinou, kterou procházejí, a zajímavostmi na trase.

Přírodně ochranné – jsou zpravidla takové, které komplexně seznamují s jedním určitým chráněným územím, tedy jeho faunou a flórou s tím, že každému tématu je většinou věnován jeden panel.

Městské – vedou obvykle historickým centrem města nebo obce a jeho bezprostředním okolím, seznamují se stavebními a jinými památkami (kostely, původní městskou zástavbou, pomníky, technickými památkami), zajímavou architekturou, městským opevněním jako jsou hradby, brány.

Sportovní – objevují se většinou v příměstských lesích nebo lesoparcích. Sestávají z několika sportovišť.(www.stezky.info)

2.1.2. HISTORIE NAUČNÝCH STEZEK

Trasy a stezky mají svůj původ a historii již v pravěku, a to s postupným osidlováním obyvatel krajiny, tyto stezky ovšem budujeme až v dnešní době účelově naučné.

Když započneme *pravěkem* – tedy dobou paleolitu (starší doby kamenné), v němž počet lidí byl nevelký, seznáme, že výrazné stezky tehdy sotva existovaly. A v širokém obývaném prostoru nezanechával člověk po sobě žádné velké stopy.

Proto označení *přírodní krajina* (to jest člověkem nepoznamenaná krajina) pro jeho obývaný areál zcela odpovídá skutečnosti.

Změna nastala v mladším pravěku, tj. koncem mezolitu (střední doba kamenná) a v neolitu (mladší doba kamenná). Tehdy se změnilo klima, oteplilo se a severoevropský ledovec ustoupil, což umožnilo rozšíření sítě stezek. V nížinách se pravděpodobně objevovaly první skutečně dálkové stezky a to díky zvýšenému počtu obyvatel. Toto vše se odehrávalo v časovém intervalu před cca 10 000 – 6 000 lety.

Další proměna krajiny nastala během starověku – zahrnující dobu bronzovou, železnou a ještě dobu římskou, včetně doby stěhování národů. V tom čase přibližně od 6 000 před n. l. až po 9. stol. n. l. se stále život lidí odehrával hlavně v rovinách nížinách a málo členité krajině, protože zde zemědělství mělo dobré podmínky k rozvoji. Ve starověku se síť dálkových stezek plně rozvinula. Vznikaly regionální i lokální stezky. Během těch tisíců let se při primitivním, ale soustavném obdělávání polí nezáměrně zarovnávaly i drobné odchylky v terénních výškách a srovnával se povrch krajiny.

Příkladem existence starých stezek z doby bronzové (přibližně před 4 a 3 tisíci lety) může být území jižních Čech.

Nyní začíná nový čas, který lze vzhledem k světové globalizaci a rozšíření informatiky nazvat *světověk*. Jak bude život v 21. století pokračovat, zůstává nám současníkům jeho začátku utajeno. Jen víme, že staré stezky se neobnoví, zůstanou nám pouze jejich zbytky v lesích nebo při tocích některých řek a říček. Jejich využití zůstává možná jen z malé části pro turistické stezky nebo cyklotrasy. Naopak tvářnost krajiny by měla napravením chyb z nedávné minulosti nabýt zase příznivějšího rázu. Naděje zůstává pro *revitalizovanou krajinu*, i když plnou dálničních tras, jejich nadjezdů a oblouků na křižovatkách. (Květ, 2012)

První naučná stezka byla u nás otevřena ke Dnům ochrany přírody 1965 ve státní přírodní rezervaci Medník na Sázavě ve Středočeském kraji. V roce 1986 se nabízelo turistům i školním výletníkům a exkurzím různých dětských a mládežnických kolektivů v celé ČSSR 104 naučných stezek. (Čeřovský, 1989)

V Americe vznikaly první naučné stezky začátkem 20. století a dnes jejich široce rozvinutá síť obetkala nejen národní parky a další chráněná území, ale je možné

se s nimi setkat i mimo chráněné oblasti. V Evropě se naučné stezky objevily v Německu po první světové válce.(www.mzp.cz)

2.1.3. TURISTICKÁ ZNAČENÍ

Už dávný praobyvatel nejen naší krajiny měl rád na cestě orientační pomůcky. Znamení na cestě byla umísťována na křižovatkách nebo v málo přehledných polohách. Běžnou praxí se stávalo umístit na vhodné dobře viditelné místo velký kámen nebo pyramidku z kamení. Kdysi používané svazky pokácených kmínků s nedlouhou trvanlivostí se posléze nahrazovaly lepší variantou. Na potřebná místa se zasazoval jeden nebo i několik mladých stromků dlouhověkých druhů, které po staletí skýtaly i stín pro kolemjdoucí. Jindy se postavila ze dřev jakási konstrukce například ve tvaru písmene “n”, ozdobená útržky textile.(Květ, 2012)

Smluvená turistická značka naučné stezky je bílý čtverec celkového rozměru 100 x 100 mm se zeleným pruhem o šířce 30 mm vedeným uhlopříčně z levého horního do pravého dolního rohu značky, s mezerou asi 5 mm mezi zeleným pruhem a oběma jím vytvořenými bílými trojúhelníky.(Čeřovský, 1989)

Značení naučných stezek by mělo být pro návštěvníka výrazné a jednoznačné, a to hlavně z důvodu, aby nikam nezabloudil či neodbočil. Po turistické cestě naučné stezky návštěvníkovi tedy napomáhají směrovky, které mohou být vyznačeny na stromě, na sloupu či na skále a také tabulky místní orientace. Informační tabule mohou být zřízeny například v podobě jednoduchých jmenovek, orientačních tabulek nebo jmenovek s vysvětlujícím textem. U stezek s modernějším vybavením se můžeme setkat i s audiovizuálními pomůckami.

Současné turistické mapy často obsahují poznámku, že podporují GPS. Taková mapa má souřadnicovou síť a údaje o použitém souřadnicovém systému, což by ovšem mělo být pravidlem. Je výhodné, když i zakreslené významné orientační body mají uvedené zeměpisné souřadnice – takových map je však na našem trhu minimum. Systém GPS (Global Position System) byl původně americký vojenský navigační systém. Když byl uvolněn pro veřejnost, byla do údajů vnášena umělá chyba, přesnost mohla dosáhnout pouze 100 m. Od roku 2000 se s tímto nesmyslem přestalo, získáváme data s přesností 5 - 10 m. Principiálně je GPS založen na měření

vzdálenosti k družicím (přesněji řečeno doby, po kterou signál putuje od družic k určitému bodu). Vlastní přístroj je přijímač, který z těchto údajů dokáže zaznamenat polohu. Souřadnice je ovšem nutno vnášet do mapy, do modernějších GPS přijímačů můžeme nahrávat mapový podklad. Zaznamenanou trasu, kterou si můžeme nahrát do většiny přístrojů, lze pak snadno opětně procházet.(Drábek, 2008)

Dále se v dnešní moderní době vyskytují i takové naučné stezky, které místo informačních panelů používají aplikaci přístupnou pro chytré telefony.

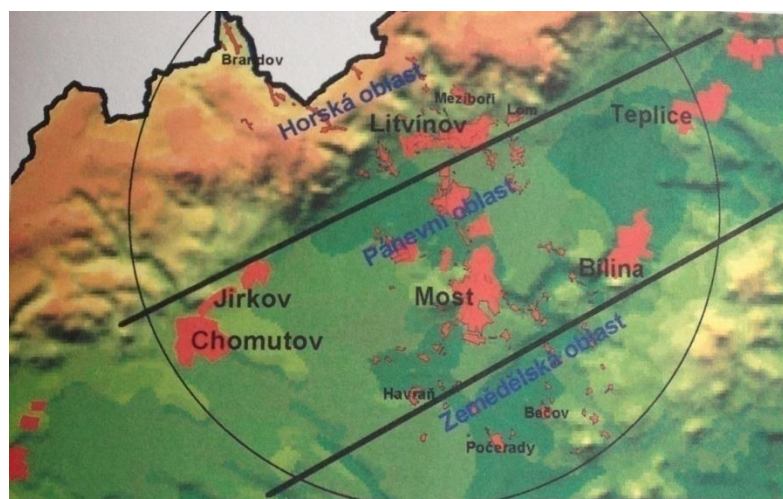
Takto koncipované naučné stezky nemají klasické informační panely, na každé zastávce naleznete pouze tzv. tagglist, umělohmotnou kartičku s dvěma typy obrázců – QR kódem a beetagem. V obou těchto obrázcích je zakódovaný odkaz na totožnou webovou stránku s příslušnými informacemi k dané zastávce. K jejich načtení je nutno mít patřičně vybavený mobilní telefon s připojením na internet, který umožňuje (po nainstalování příslušné aplikace) tyto kódy přečíst a internetovou stránku otevřít a zobrazit. Na každé kartičce jsou pokyny pro použití a odkazy pro stažení aplikace.(www.stezky.info)

2.2. MOSTECKÝ REGION

Mostecko se rozlohou 467 km² a počtem 122 000 obyvatel řadí k nejmenším, ale nejlidnatějším regionům nejen v rámci Ústeckého kraje, ale celé České republiky. Na severu Mostecko hraničí se spolkovou republikou Německo (Sasko), na západě sousedí s Chomutovskem, dále na východě s Teplickem a na jihu s Lounskem. Se všemi těmito regiony je Mostecko spjaté hustým předivem historických i současných vztahů a v mnohém i společnou perspektivou dalšího vývoje.(Beneš et al., 2004)

Obr. č. 1: Mapa České republiky, kde je vyznačeno Mostecko

Obr. č. 2: Mostecký region

Celková konfigurace terénu ovlivnila zasazení Mostecka do přírodního prostředí, kde na sever při společné hranici se Spolkovou republikou Německo mu vtiskla ráz horské oblasti přírodní hradba Krušných hor, jižní části pak dodávají malebnost kopce nejzápadnějších výběžků Českého středohoří. Střední část okresu vyplňuje Mostecká kotlina, podkrušnohorská příkopová propadlina v podobě obrovské pánve. (Pokorná, 1999)

Přírodní charakteristika regionu

Krušné hory jsou součástí *Krušnohorské hornatiny*, o ploché hornatině s výškovou členitostí 200 - 500 m, rozlohou 1 607 km², stř. výškou 707,6 m, stř. sklonem 7°45'. Skládá se převážně z hornin krušnohorského krystalinika (rulové jádro obklopené obalem svorové a fylitové série), do nichž pronikly hlubinné vyvřeliny a izolovaně se zachovaly denudační zbytky třetihorních lávových příkrovů. Příkrý jihovýchodní zlomový svah je ve východní polovině souvislý, jednostupňový cca 500 - 600 m vysoký, silně rozčleněný koryty svahových potoků. V západní polovině pohoří je rozdělen opakovanými zdvihy, při nichž při okraji pohoří vnikly nižší pásma vrchovin a pahorkatin. Nejvyšší bod je *Klínovec*, s nadmořskou výškou 1 244 m, který se nachází v *Jáchymovské hornatině* a s původními smrkovými lesy, které byly značně poškozeny exhalacemi. Nad plochý zarovnaný povrch Krušných hor se zvedají zbytky sopečných tvarů, které v třetihorách dosahovaly značných výšek. Svědčí o tom zbytky lávových proudů z těchto sopek, které se uchovaly v plochých údolích na náhorní plošině, jako např. Božídarský Špičák. (Demek a kolektiv, 1987)

Podloží pánve a Krušné hory jsou svým vznikem a pozdějším vývojem úzce spjaty s tzv. Českým masívem, který je v podstatě samostatnou stavební jednotkou střední Evropy. Byl součástí prvohorního horstva, táhnoucího se napříč Evropou z Centrálního francouzského masívu přes Vogézy, Černý les, Harz do Čech, vyvrátněného při variském vrátnění. (Bárta et al., 1973)

V mosteckém regionu nalezneme tyto kategorie chráněných území: národní přírodní rezervace (Bořeň a Jezerka), národní přírodní památku (Jánský vrch), přírodní rezervace (Černý rybník, Milá a Písečný vrch) a přírodní památky (Chloumek a Lužické šipáky). Zasahuje sem kromě toho v jihovýchodní části chráněná krajinná oblast České středohoří. (Beneš et al., 2004)

Chráněná krajinná oblast České Středohoří zaujímá části území sedmi okresů (Česká Lípa, Děčín, Litoměřice, Louny, Most, Teplice a Ústí nad Labem). Celkový počet dotčených katastrálních území činí 335, z toho je 236 úplných katastrů, 99 katastrálních území je hranicí chráněná krajinná oblast dělena. Hlavními důvody pro vyhlášení Českého středohoří chráněnou krajinnou oblastí jsou střeoevropská

jedinečnost krajinného reliéfu mladotře-tihorního vulkanického pohoří, pestrost geologické stavby, druhové bohatství rostlinstva a odpovídající oživení krajiny charakteristickou faunou. Ke zvláštostem této chráněné krajinné oblasti navíc patří strmý srážkový gradient ve směru JZ - SV, kdy na 75 km délky pohoří vzrůstají roční srážkové průměry téměř o 100 %.(AOPK, 2000)

Obr č. 3: Pohled z Holého vrchu (přírodní rezervace) na České středohoří, v pozadí hradba Krušných hor

Z botanického hlediska lze přiřadit Středohoří mosteckého okresu k fytogeografické jednotce nazývané stepní Středohoří, které má centrum v severním Lounsku a jižním Mostecku, táhne se v úzkém pruhu na Lovosicko a Litoměřicko a odtud Českou branou údolím Labe až na Ústecko.(Bárta et al., 1973)

Slanomilné rostliny, odborně nazývané halofyty, jsou specialitou květeny Mostecká a zvláště množství lokalit a počet druhů těchto rostlin bychom jinde v Čechách těžko hledali. I když s pokračující devastací krajiny a regulací vodních toků byla řada jejich nalezišť zničena, jsou současné zbytky původního bohatství halofyt velmi cenné pro botanickou charakteristiku Mostecká a poznání jeho přírodních podmínek. (Bárta et al., 1973)

2.2.1. MĚSTO MOST A JEHO HISTORIE

Most je statutární město v Ústeckém kraji, které leží na řece Bílina, s počtem obyvatel 66 232 tisíc k poslednímu prosinci 2015. Tento údaj pravidelně vkládá na internetové stránky Magistrátu města Mostu Odbor správních činností.

Osídlení Mostecka sahá svou tradicí do pravěku. Komořanské jezero představovalo vždy dobrý zdroj obživy (ryby), okolní krajina pak poskytovala příznivé podmínky pro zemědělství. Již ve velmi raných dobách (13. a 5 století př. n. l.) existovalo na Hněvíně opevněné centrum. Osídlení přirozeně nebylo kontinuální. Také ve slovanské době bylo Mostecko osídleno velmi záhy. Nálezy z polohy při patě levobřežní terasy jsou datovány již do 6. století.(Kuča)

Území kolem Mostu, kam se od 30. let 13. století přesunul zájem přemyslovských panovníků, náleží do krajiny s delší raně středověkou sídelní tradicí soustředěnou do Podkrušnohoří pánve a Českého středohoří. Postupně se zde formovaly výraznější lokality, jimiž byly Most, Kopisty, Ervěnice, Dolní Jiřetín, Komořany. Od 2. poloviny 15. století a zejména v průběhu 1. poloviny 16. století dochází k rozšíření osídlení na hřebenu Krušných hor. Druhá vlna rozvoje těžby polymetalických rud podnítila tzv. urbanizační proces. V délce celého hřebenu Krušnohoří byla založena řada báňských měst a městeček, kam se soustředilo množství těžařů, horníků, řemeslníků a obchodníků.

Rozvoj průmyslu od 2. poloviny 19. století začal zásadně měnit strukturu historicky daných vsí a měst. Nejvýrazněji se změny sídel projeví na přelomu 19. a 20. století ve střední části Mostecka, kterou tvoří pánevní oblast. Na proměnu charakteru zemědělských obcí v obce hornické nebo s převahou dělnického obyvatelstva stačilo necelých padesát let. Během této doby se cekově změnil architektonický a urbanistický vzhled všech obcí v pánevní oblasti.(Beneš et al., 2004)

Historie těžby na Mostecku a vliv na krajinu

Od roku 1740 zachovány četné zprávy o zakládání dolů hlavně na uhelných výchozech v úzkém pásu mezi Ústím nad Labem, Mostem a Chomutovem. Primitivní doly si postupně otevírali měšťané, šlechta i církevní vrchnost

(např. osecký klášter). Přímo ve městě, na úpatí Hněvína („Na ptáku“), prováděl těžbu ve větší míře roku 1762 mostecký měšťan Ondřej Král, roku 1763 založil osecký opat uhelný důl u Střimic. Těžba narážela na odpor městské správy, která po požáru v Králově šachtě roku 1770 důl uzavřela a nepovolila ani zřízení jeho nových dolů na Zahražanské cestě a na polích čepirožského sedláka Felixe Hablika. Těžba uhlí se však mezi měšťany rychle rozšiřovala a na počátku 19. století již kolem města existovala řada malých dolů a šachet, provozovaných zejména v zimním období jako sezónní práce; zvláště na úpatí Hněvína a na polích směrem k Zahražanům (největším dolem byla Zlatá trojka).(Kuča, 2000)

Nová etapa výstavby nového Mostu začala na samém počátku 60. let 20. století. Naprostá bezohlednost komunistického drancování uhelných zásob pro další výrobu elektřiny a tepla jak v Podkrušnohoří, tak v tepelných elektrárnách mimo tuto oblast (Opatovice nad Labem) tehdy již ztratila jakékoli zábrany a těžbě uhlí bylo podřízeno doslova vše. Zanikala řada vesnic pánevní oblasti (v nejbližším okolí Mostu nejprve Střimice).(Kuča, 2000)

Mostecko se tedy podílí na celostátních exhalacích oxidu siřičitého zhruba 10% (!) a víc než 12% na emisích elektrárenského popílku!(Bárta et al., 1973)

Kromě exhalací oxidu siřičitého a popílku unikají při spalování uhlí a při chemické výrobě tisíce tun dalších, neméně škodlivých látek, sirovodíku, arsenu, čpavku, chlóru, karcinogenních bentpyrenů.(Bárta et al., 1973)

Dochované historické stavby na Mostecku

Hrad Hněvín

Vysoko nad městem, na hoře zvané Zámecká nebo také Hněvín, se vypíná silueta hradu Hněvín. Již neodmyslitelně patří k městu jako jeho výšková dominanta. Málokdo však ví, že je nevitá původní gotický hrad, ale replika z přelomu 19. a 20. století. Vlastní dějiny mosteckého hradu můžeme rozdělit do dvou období. První obsahuje historii původního hradu od jeho vzniku až do jeho zboření bezprostředně po ukončení třicetileté války. Druhé období pak zahrnuje reminiscenční stavbu

od druhé poloviny 19. století až do dnešních dnů. Dějiny mosteckého hradu se odvíjí asi od 9. století, ale jeho existence doložená písemnými prameny se datuje až od poloviny 13. století.(Blahoutová, 2003)

Od roku 1900 se na Hněvíně nachází vyhlídková věž jako součást stavebního komplexu. Z této rozhledny lze zahlédnout krajinu Krušných hor až po výběžky Českého středohoří.

S hradem je mimo jiné spojena historická postava Edward Kelley, vlastním jménem Edward Talbot, který je znám díky filmu Císařův pekař a Pekařův císař a který byl na hradě Hněvín vězněn. V současné době město Most každým rokem pořádá pravidelnou slavnost na počest slavného alchymisty pod názvem „Den magistra Edwarda Kelleyho“, kde jsou pro návštěvníky této akce připraveny různé koncerty a divadelní představení.

Obr. č. 4: Hrad Hněvín

Kostel Nanebevzetí Panny Marie

Děkanský kostel Nanebevzetí Panny Marie tvoří středobod areálu na okraji města. V roce 1975 se tato unikátní památka „dala do pohybu“ po kolejích a ocitla se na svém současném místě, překonaná vzdálenost čítala přes 841 m. Dodnes se jedná o výjimečný technologický počin zapsaný v Guinnessově zlaté knize rekordů. Kostel byl takto zachráněn před zničením, které kvůli těžbě uhlí potkalo většinu staveb ve starém Mostě.(Statutární město Most, 2014)

Tento historický objekt se nachází v okrajové části města Mostu, mezi vlakovým nádražím a jezerem. Je ve vlastnictví státu a jeho správu zajišťuje Národní památkový ústav, v roce 2010 se stal také národní kulturní památkou.

Obr. č. 5: Kostel Nanebevzetí Panny Marie

3. NAUČNÁ STEZKA RESSL

Vrch Ressler se nachází na samém okraji severozápadní části města. Vrch obklopuje městská nemocnice, městský hřbitov, autodrom a důl na hnědé uhlí, které těží Vršanská uhelná, a.s. Jeho nadmořská výška dosahuje 413 m a tímto se považuje jedním z nejvyšších kopců, jaké město Most obklopuje.

Vrch Ressler má dnes hlavní význam jako příměstský les s rekreační funkcí. Vrch Ressler zaujímá čtyři základní biotopy, a to v podobě lesa, louky, rybníku a skály. Před rokem 1989 byl vrch Ressler ve vlastnictví státních lesů, od kterých ho poté město Most odkoupilo. Les na vrchu Ressler zabírá celkem 500 ha plochy a spadá pod Správu městských lesů Most se sídlem v Janově, která se o les stará. Správa obnáší např. těžbu dřeva a úklid těžebních zbytků a odpadků.

Naučnou stezku na tomto vrchu vybudovalo Statutární město Most spolu s Oblastním muzeem Most v roce 2007 za účelem seznámení veřejnosti s místním přírodním ekosystémem, faunou a flórou, historií těžby a následnou rekultivací sousedících ploch. Naučná stezka měří celkem 3 km a je doprovázena 13 cedulemi s vyobrazením a popisem zvířat, rostlin a dalšími informacemi, jenž s přírodou a okolím Ressleru souvisejí, dále se z nich můžeme dozvědět o historii těžby hnědého uhlí na Mostecku, historii rekultivací na Mostecku, o informacích o památných stromech v nedalekém okolí, selském statku, nebo o přírodním amfiteátru. V průběhu trasy je též vybudováno několik odpočívadel a altánků pro posezení a odpočinek. Informační tabule vyrobila Správa městských lesů Most se sídlem v Janově, která se též stará o údržbu.

3.1. PŘÍRODNÍ CHARAKTERISTIKA

Vrch Ressler vznikl v třetihorách, v době, kdy právě probíhala sopečná činnost. Podloží vrchu Ressler je tvořeno fenolitem, což je hornina, která je charakteristická např. pro chráněnou krajinnou oblast České středohoří. Fenolit měl zde z historického hlediska velký význam, o čemž svědčí přítomnost dvou bývalých lomů. Z dokumentů ze 14. století můžeme vyčíst, že nejen v okolí, ale i na samotném Ressleru, přesněji na jižním svahu se pěstovala vinná réva, což svědčí o kvalitě půdy. Srážky na vrchu Ressler jsou ovlivněny polohou samotného vrchu, který leží na rozhraní Českého středohoří a Mostecké pánve, dále jsou ovlivněny dešťovým stínem Krušných hor. Srážkové hodnoty se pohybují mezi 450 mm za rok a za těchto podmínek spadne na zem zhruba 300 mm v letním půlroce a zbývajících 150 spadne v zimním roce.

Roční průměrná teplota vychází z meteorologické stanice v Kopistech, která je nejbližší k vrchu Ressler. Hodnoty vypovídají, že roční průměrná teplota je zde přibližně kolem 8,4 stupně Celsia. Nejteplejším měsícem je zde červenec s průměrnou teplotou kolem 15 stupňů Celsia a nejchladnějším měsíc se považuje za leden. Dle těchto informací se řadí vrch Ressler spolu s jeho okolím k teplým oblastem.

Větry jsou zde severozápadní, jelikož vítr vane od Severního moře a první překážkou na cestě jsou nedaleké Krušné hory. Objevují se i větry jihozápadní a východní, ze kterých však převládají jihozápadní, minimálně zde vanou jižní větry.

Letních dnů (teploty do 25 stupňů Celsia) je zde mezi 20 – 50, tropických (nad 25 stupňů Celsia) je kolem 8 a mrazivých dnů (teploty pod 0 stupňů Celsia) je zde okolo 100 dní. Všechna tato čísla jsou v počtech dnů za rok.

Oblačnost na vrchu Ressler je pod vlivem západního frontálního proudění a dosahuje ročně kolem 70% (v % pokrytí oblohy), v letních měsících se jedná zhruba o 60 %. Nejvíce jasných dnů se na vrchu vyskytuje od srpna do října a nejvíce oblačnosti je v prosinci. Roční průměr slunečního svitu činí zhruba 1 600 hodin.

Chráněné druhy rostlin a živočichů

Naučná stezka Ressler skrývá i několik chráněných druhů rostlin a živočichů, které můžeme na trase stezky, ale i v samotném lese Ressler zahlédnout.

Chráněný druh je dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny definován následovně: Druhy rostlin a živočichů, které jsou ohrožené nebo vzácné, vědecky či kulturně velmi významné, lze vyhlásit za zvláště chráněné. Zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů se dle stupně jejich ohrožení člení na a) kriticky ohrožené, b) silně ohrožené, c) ohrožené. Seznam a stupeň ohrožení zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů stanoví Ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem. (Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny)

Seznam ohrožených živočichů a rostlin se objevuje v Červeném seznamu Mezinárodního svazu ochrany přírody, který je vydáván každé dva roky. Červený seznam podává přehled o stupních ohrožení, i o druzích již vyhynulých.

Při průchodu naučnou stezkou je právě několik takových druhů k vidění. Z rostlin se jedná především o **leknín bílý** a **hvozdíka kartouzka**, ze zvířat například o **veverka obecnou** nebo **slepýše křehkého**.

Veverka obecná- veverka je prozíravá, na zimu se postará nejen o solidní přístřeší, ale také zásoby. Přes léto má jídelniček velmi pestrý, ohryzává mladé výhonky a pupeny, sbírá houby a lapá hmyz, zimní zásoby se skládají převážně ze semen.

Veverky žijí v podstatě samotářsky nebo v párech a dvakrát do roka slaví svatbu. Poprvé v únoru nebo březnu, podruhé v květnu a v červnu. Zásnuby provázejí divoké honičky po kmenech stromů.(Kholová, 2009)

Slepýš křehký – obratlovec, jenž se řadí mezi představitele beznohých ještěrek. V České republice je silně ohrožen a jeho stavy poslední dobou klesají. Slepýš se běžně vyskytuje v lesích a na pasekách, v křovinatých stráních i na loukách. Objevují se zejména po dešti, kdy na zemi pátrají po dešťovkách a slimácích. Žijí skrytě, přes den se ukrývají pod kameny, v pařezech, pod listím a teprve za soumraku vylézají ven. Také březí samičky lze zastihnout při slunění. Potravou slepýšů jsou z větší části žížaly a slimáci, případně i různí členovci, larvy a červi přiměřené velikosti.

Hvozdík kartouzek - je bylina rostoucí na suchých loukách, mezích a kvetoucí nachovými nebo tmavě růžovými květy. Nejčastějším opylovačem, díky zářivé barvě květu této byliny, jsou motýli.

3.1.1. LESNÍ EKOSYSTÉM

Obecně za ekosystém považujeme ucelenou část přírody, která je částí biosféry. Lze ho chápat jako soubor rostlin, živočichů, mikroorganismů, matečných hornin, půdy i ovzduší vyskytující se na daném území. Všechny tyto složky se vzájemně ovlivňují a dochází mezi nimi ke koloběhu živin a toku energie.

Pro pochopení významu lesnických rekultivací a lesů obecně vůbec je především důležité zdůraznit, že lesy jsou nejen zelenými plícemi, ale doslova životadárným prvkem zdravé a ekologicky vyrovnané přírody. Disponují totiž ohromným množstvím asimilačních orgánů, to znamená listů a jehlic, které obsahují velmi důležitou složku: listovou zeleň – chlorofyl. S jeho pomocí uskutečňuje pro náš život existenčně důležitý proces, fotosyntézu.(Štýs S., 1996)

Les na vrchu Ressler, v němž je naučná stezka vybudována, se řadí mezi lesy hospodářské, tj. kategorie lesa především s produkční funkcí. Lesní ekosystém jako takový nám poskytuje hned několik funkcí, především se jedná o funkci rekreační,

zdravotní, hygienickou, půdoochrannou a vodohospodářskou. Les má výrazný vliv na mikro a mezo klima, vytváří stín, zpomaluje proudění vzduchu, zpomaluje odtok vody, poskytuje účinný vegetační kryt, les čistí vodu a v neposlední řadě je domovem pro zdejší lesní zvěř a rostliny.

Zdejší lesní ekosystém na Ressleru je charakteristický teplomilnou doubravou a dubohabrovým hájem. Dubové lesy, které ustupovaly potřebám člověka, byly nahrazovány rychleji rostoucími, leč nepůvodními dřevinami. Mezi tyto nově nasazené dřeviny na vrchu Ressler patří například **borovice vejmutovka, modřín opadavý**, či zde dominující **borovice černá**. Les je podpořen převážnou výsadbou listnáčů a z tohoto důvodu získává i Ressler charakter parku s vybudovanou naučnou stezkou.

Z bohaté mozaiky druhů stromů, se kterými se při průchodu stezkou můžeme setkat kromě již zmíněných druhů, si představme dále například:

Dub zimní – dosahuje výšky 20 až 40 m a ve dřívějších dobách se považoval za posvátný strom. V minulosti bývalo zvykem u sebe nosit alespoň kousek dubového dřeva, například pár dubových větviček svázaných červenou nití měl moc vyhnat veškeré zlo. Přísloušnou tvrdost dubového dřeva ovlivňuje vysoký obsah pryskyřice a tříslovin. Zejména proto je také dub odolný vůči napadení hmyzem a houbami a odolává dobře i počasí. Dubové dřevo se pak používá při stavbě lodí a na výrobu podlah a nábytku.

Dub letní – v lese na vrchu Ressler se duby vyskytují převážně na svazích. Dosahuje výšky 30-40 m, má silný kmen a korunu nepravidelného tvaru. Kůra je v mládí hladká, lesklá a zelenavěhnědá, starší šedohnědá, ve stáří tmavší a silně rozpraskaná. Dubové dřevo se používá ke stavbě masivního nábytku, na parkety, či sudy. Na jihovýchodním úpatí vrchu Ressler se nachází památkově chráněný dub letní. Jedná se o první strom rostoucí v místní dubové aleji. Za chráněný strom jej vyhlásil Magistrát města Mostu v roce 2008.

Lípa – dorůstá do výše 30 m a více. Lipové květy lákají svou intenzivní vůní hmyz, především včelu medonosnou, protože jsou bohaté na nektar. Lipový bar má zvláštní

provozní doby. Sladké šťávy poskytuje jen ráno před 6. hodinou a potom pozdně odpoledne mezi 16. a 18. hodinou. Lípa patří k důležitým medonosným dřevinám, a proto byla vysazována přímo v obcích nebo jejich blízkosti.

Jírovec maďal – užívaný lidově pod názvem **kaštan**. Největší užitek však poskytují plody (kaštany), které se místo chmele dávají do piva, jsou také zdrojem pro zvěř a sušené kaštany se používají například jako náhražka kávy. Často se vysazuje v parcích a alejích. Koncem 16. století se k nám dostal z oblasti severního Balkánu, od té doby u nás částečně zdomácněl.

Buk lesní – na území Čech se dostal poměrně pozdě, cca před 3 000 až 4 000 let př. n. l. a z větší části buk vytlačil jedli bělokorou. Buk byl odpradáva považován za strom, který poskytuje ochranu v nejistých časech. Říká se, že do buku neuhodí ani blesk, poněvadž bukové kořeny vedou jen povrchovou vrstvou půdy a tudíž nepřitahuje blesky. Čaj z bukové kůry má protihorečnaté účinky. Vývar z bukových listů byl považován jako účinný prostředek proti svědivým vyrážkám a omrzlinám. Bukové dřevo se pak používá v truhlářství, nábytkářství, k výrobě kuchyňského nářadí či k výrobě železničních pražců. Bukové dřevo je velmi výhřevné.

Habr obecný – strom střední výšky se silnými kořenovými náběhy a štíhlou korunou. Na Ressleru habr obecný osídluje jak vlhčí polohy svahů, tak kamenité svahy s mělkou půdou. Původní rozšíření habru je ve smíšených listnatých lesích teplejších oblastí, tento druh stromu je zcela mrazuvzdorný. Dřevo je velmi tvrdé, pevné, těžké, značně výhřevné. Je vhodnou meliorační dřevinou zlepšující svrchní vrstvy zemin a kromě toho i přirozenou součástí dřívějších lesů.

Borovice lesní – zalesnění borovice lesní na vrchu Ressler dosahuje až 60 %. Původ borovice lesní je na skalnatých svazích a v údolích řek. V minulých staletích se hojně sázela v lesích i monokulturách. Je to statný strom, v propustném terénu s hlubokým křovitým kořenem. Prýskříčnaté dřevo je měkké, ale velmi trvanlivé, na vzduchu a světle s červenohnědým jádrem a žlutavou nebo růžovou bělí. Hospodaření Správy městských lesů Most se sídlem v Janově spočívá v neustálé obnově starých, nepůvodních dřevin, za stromy původní. Tou původní dřevinou zde na Ressleru je například borovice lesní. (Lohmann, 2005)

V korunách těchto stromů hnízdí ptáci, které tak můžeme snadno zahlédnout. Například ze sov obývá zdejší les **kalous ušatý**, **puštík obecný** a byl zde spatřen i **výr velký**. Z dravců se pak jedná především o **káně lesní**, **krahujce obecného**, nebo **jestřába lesního**. Na kmenech zmíněných stromů můžeme dále spatřit **strakapouda velkého**, **brhlíka lesního**, můžeme však občas slyšet i **kukačku obecnou**.

Mimo koruny stromů se zde vyskytují i ptáci běžných druhů, kterými jsou například **sýkora babka** i **koňadra a modřinka**, **kos černý**, **pěnkava obecná**, **poštolka obecná**, **pěvuška modrá**, **dlask tlustozobý**, **straka obecná**, **pěnice hnědokřídlá**, **černohlavá a pokřovní**, **strnad obecný**, **ťuhýk obecný**, **pěnice hnědokřídlá**, **pokřovní a černohlavá a slavík**.

Krahujec obecný – jedná se o ptáka, jehož rozpětí křídel dosahuje až 60 – 80 cm. Zajímavostí je, že samec je menší než samička a ve tváři a na hrudi má červenavou barvu. Krahujec loví v letu a svou kořist pak trhá na příhodném místě, ptáky oškubává.

Poštolka obecná – poštolky za letu mávají rychle křídly a jejich charakteristikou je třepotavý let. Využívají hnízda jiných ptáků, samy si hnízda nestaví a neváhají se usadit na balkóně paneláků nebo na kostelní veži. Živí se především hlodavci a jen tu a tam uloví ptáka, ještěrku nebo měkkýše.

Puštík obecný – puštík je u nás nejpočetnější sovou a nevyhýbá se ani člověku. Živí se drobnými ptáky, hlodavci, obojživelníky nebo větším hmyzem. Je však schopen napadnout i člověka nebo velkou šelmu. Uvádí se, že hlas této sovy je slyšet až 1 km daleko a k zahlédnutí je pouze zřídka, jelikož se jedná význačně o nočního ptáka.

Brhlík lesní – Jedná se o jediného z našich ptáků, který umí šplhat po kmenech i hlavou dolů a ozývá se občas silným hvizdem, když se mu něco znelíbí. Samec a samička jsou stejní a poznají se snadno podle silného černého pruhu přes oko, dýkovitého zobáku a krásně oranžové spodiny.

Dlask tlustozobý – dlask hnízdí na stromech převážně v měsících od dubna až do června, objevuje se spíše ve smíšených a listnatých lesích, zahradách i parcích. Je spíše plachý, žije v malých hejnech, ale létá rychle a obratně.

Mimo ptáků můžeme na kmenech stromů zahlédnout i brouky, z nichž se jedná převážně o **chrousta obecného a tesaříka obrovského, roháče obecného, střevlíka vrásčitého, zlatohlávka zlatého, nebo roháče obecného.**

Chroust obecný – v zimních obdobích chroust přezimuje obvykle 100 – 200 cm pod povrchem a jeho vývoj probíhá čtyři roky. Dříve se chroust označoval za významného škůdce, za soumraku létají a sedají na stromy, které dokáží za noc zbavit listí. V současné době se objevuje jen vzácně.

Tesařík obrovský – přes den se tento druh brouka zdržuje v korunách stromů a létá večer a v noci. Jeho vývoj trvá tři roky.

Roháč obecný – jedná se o brouka s největšími kusadly a tento druh brouka je u nás chráněný, zajímavostí je, že dospělý jedinec žije 14 dnů v měsících od června do července. Živí se mízou a jinými sladkými šťávami, v jarních doubravách pak můžeme tyto broučí obry zastihnout, jak olizují mizu vytékající z poraněných kmenů nebo jak se vyhřívají na drsné kůře.

Vrch Ressler je též domovem i pro mnoho savců a běžně jsou zde k vidění tyto druhy: **liška obecná, zajíc polní, veverka obecná, krtek obecný, lasice kolčava, ježek obecný, tchoř, kuna skalní, srnec obecný, prase divoké, lasice hranostaj, kuna lesní.**

Liška obecná – liška žije samotářsky a dle pohlaví a věku dosahuje hmotnosti mezi 5 – 10 kg. Liščí nora vždy mívá nouzové východy, hlavní vlastností lišky je totiž obezřetnost a ve své rezidenci pak nestrpí nikoho jiného než vlastní potomky. Její potravou jsou drobní hlodavci, ale i obratlovci (například zajíc) a zřídka i lesní plody. Liška je též známá šířením různých nemocí, zejména vztekliny.

Tchoř tmavý - tchoře tmavého nalezneme mimo lesa i v křovinách, vlhčích stanovištích, nebo v blízkosti lidských sídel. Jako kuny si i tchoř někdy pochutnává na ovoci, které loupí v zahradách, ale odváží se občas i na domácí drůbež a její vejce. Jeho název je odvozen od páchnoucího sekretu, který vystřikuje na nepřítele při napadení. Výborně plave a potápí se, je totiž mnohem více než jiné lasicovité šelmy vázán na vodu.

Srnc obecný – velikost teritorií těchto zvířat v lesním prostředí zaujímá několik málo hektarů, avšak na polích mohou srnci zabírat až 150 ha. Samci si obvykle obsadí určité území a brání je proti ostatním srncům. Srnci dosahují hmotnosti mezi 15 – 35 kg. Období říje probíhá od poloviny července do poloviny srpna. Samec se v tomto období mění v zuřivce a dokáže každého vetřelce napadnout.

Prase divoké - prase divoké je všežravec, preferuje staré lesní porosty, ale objevuje se i v lánech dozrávajícího obilí a kukuřice. Má vynikající smysly a skvělé fyzické schopnosti, dovede ujít mnoho kilometrů za noc a je velmi bojovné. Prase bylo již odpradáвна symbolem síly a odvahy a již od starověku patřilo mezi škodnou a lovnou zvěř. V říji se samec připojuje k tlupě a odhání slabé a mladé samce. Divočáci dovedou ostatně kvalitně zorat i fotbalové nebo golfové hřiště.

Kuna lesní – kuna lesní je o maličko větší než kuna skalní a velmi se jí podobá, má však sytější hnědý kožíšek a na hrdle a hrudi má žlutou nebo bílou skvrnu. Kuna žije většinou samotářsky, hlavně v korunách stromů a nejrůznějších porostech listnatých i jehličnatých. Je to noční zvíře, které loví samo a člověku se vyhýbá. Hlavními přednostmi kuny jsou sluch a zrak, na lov se vydává až po setmění. (Kholová, 2009)

Vrch Ressler je ideálním místem pro houbaření a také je k těmto aktivitám, mimo turistiku a cyklistiku, i hojně využíván. Kromě klasických houbaři vyhledávaných hub jako **hřibů, klouzků, kozáku a suchohřibů, křemenáčů, kozáků**, je zde mimo trasu naučné stezky k nalezení i jedlá **muchomůrka růžovka neboli masák, bedla červenající, václavka obecná, hadovka smrdutá**, řada **holubinek** a spoustu dalších jedlých i nejedlých hub.

3.1.2. VODNÍ EKOSYSTÉM

Vodní ekosystém je zcela nezbytný pro existenci vodních organismů, jimiž jsou například vodní bezobratlí, vodní rostliny, ryby nebo organismy prodávající zde alespoň určitou fázi svého vývoje.

Rybník na vrchu Ressler, tj. počátek trasy vedoucí naučnou stezkou. Je zde možnost posezení pro odpočinek v podobě dřevěných laviček a altánků, v blízkosti rybníčku se vyskytuje i menší dřevěné hřiště pro děti. Rybník je také ideálním prostředím pro užovky nebo vodní ptactvo a je též hojně využíván pro lesní zvěř k napájení.

Obr. č. 6: Rybníček na vrchu Ressler

Nejnápadnější rostlinou rybníčku, kterou můžeme spatřit na vodní hladině, je uměle vysazený **leknín bílý**. Leknín je vytrvalá vodní bylina, jež se objevuje ve stojatých nebo mírně tekoucích vodách v hloubce obvykle 70 - 150 cm na nezastíněných místech. Leknín kvete od května do června. Je to slabě jedovatá rostlina, která se v medicíně používá jako sedativum. Považuje se za zvláště chráněný a silně ohrožený druh. Leknín je často spojován se slovy čistá, bílá, panenská a proto se označuje za symbol čistoty a panenství. Má nádherný květ, který uchvacuje lidi již odjakživa. Zajímavostí je, že v květomluvě je jeho název charakterizován slovy jako „Vzpomínáš ještě?“.

Největší plochu na rybníčku však zaujímá **rdeš' vzplývavý**, který je nápadný svými oválnými listy. Porosty, jako **orobinec širokolistý** a **rákos obecný**, zde poskytují úkryt vodnímu ptactvu. Mezi těmito rostlinami roste též **žabník jitrocelový a zevar vzpřímený**. Je zde také k zahlédnutí **okřehek menší**, který se řadí mezi nejmenší rostliny, a jeho drobné listy plovou hustě vedle sebe na hladině. Z ponořené vegetace jsou při pohledu pod hladinou nejnápadnější trsy volně plovoucího **růžkatce ponořeného**, což je bezkořenná rostlina s úzkými přeslenitými listy. Růžkatec bývá někdy uchycen ve dne jen svými prýty.

Rybníček naučné stezky Ressler je domovem i pro naši největší plovavou kachnu - **kachnu divokou**. Kachna divoká je otužilý pták, kterému nevadí studená voda ani led. Kachny divoké žijí v párech, které se tvoří již na podzim na společných shromaždištích. Tento zdánlivě běžný pták je nejen velmi úhledný, ale také zajímavý. Má jako všechny kachny výraznou pohlavní dvojtvárnost, kačeři jsou mnohem pestřejší a ozdobnější než kachničky. Zajímavým jevem u kachny divoké, je upnutí vylíhlých kachňat na prvního živého tvora, kterého spatří a který pro ně po celý život představuje rodiče. Matkou se tedy může stát například kočka slepice, pes, ale i člověk.

Dále se zde vyskytuje například:

Karas obecný - který je naší původní kaprovitou rybou. Tato ryba obývá stojaté vody s častým nedostatkem kyslíku v zimním i letním období. Je to životaschopná a odolná ryba, a to hlavně kvůli životu v nepříznivých podmínkách. Karase je možné od kapra rozpoznat nepřítomností vousků a drsností skřelí. Jedná se o druh vyskytující se v celé Evropě, kromě Francie a Itálie a z části i Britských ostrovů. U nás se vyskytuje v tůních, zabahněných jezírkách či rybnících.

Ropuchá obecná – největší z našich ropuch, dorůstá délky až 12 cm, ale v jižních krajích měří samičky až 23 cm. Ropuchu chrání před nepřáteli kožní žlázy, zejména příušní, které vylučují dosti silný jed. Jako typický noční tulák pochyťá mnoho škůdců, kteří denním lovcům, ptákům, uniknou.

Hlemýžď zahradní – tento druh žije hlavně v noci a přes den se schovává pod mechem nebo v listí před slunečním zářením. V létě se hlemýžď uzavírá blankou z tuhého slizu a v zimě víčkem z vápenité hmoty. Hlemýžď je hermafrodit, což znamená, že má jak samičí, tak samčí pohlavní ústrojí. Živí se převážně živými i odumřelými rostlinnými tkáněmi a denně zkonzumuje tolik potravy, kolik on sám váží.

Rybník na Ressleru poskytuje dobré potravní podmínky pro vodní hmyz, živící se rostlinnou potravou - například řasami, po dravé druhy jako jsou třeba ploštice, vážky, nebo potápky. Larvální stadia zmíněných druhů predátorů se vyskytují na dně nádrže, jelikož přijímají kyslík z vody. Dospělí jedinci již dýchají vzdušný kyslík a jejich další život je velice odlišný.

Zde je uveden vodní hmyz, který je k zahlédnutí u rybníku naučné stezky:

Potápník vroubený - čas od času musí potápník nabrat zásobu vzduchu nad hladinou a to je okamžik, kdy ho můžeme u rybníčku na krátkou chvíli spatřit. Je to velice nápadný druh, černě zbarvený s výraznými žlutými lemy. Dospělý potápník je krásný brouk, ale jeho larva krásu nepobrala. Má nevhledně vřetenovité tělo, šest chlupatých nohou a na konci špičatého zadečku má dva podivné přívěsky. Larvy jsou pak schopny ulovit kořist dvakrát větší, než jsou samy. Dospělí brouci v noci přelétají a hledají si nová loviště. Samičky dělají zářezy do stvolů vodních rostlin, kam vsunou vajíčko.

Vážka obecná – druh, který člověk odpradávná uctíval a na straně druhé se jí bál. Vážka byla spojována se světlem, živlem vody, ale také zázračnou proměnou a znovuzrozením. Řadí se mezi nejrychlejší hmyzí letce. S vážkou se spojuje zajímavá legenda, která vypráví, že ve chvíli, kdy vážka obkrouží člověka, zvaží si Bůh prostřednictvím vážky jeho duši. V některých kulturách byla oslavována jako posel síly, odvahy, vítězství, štěstí a laskavosti, jinde byla považována za prostředníky Dábla, posla neštěstí či nemoci.

Vážka larva - larva vážky je velmi dravá a žravá. Živí se rybím potěrem, pulci i larvami svého druhu. Její maska je při zvětšení opravdu strašidelná a ve vodě má výborné krytí. Proto ji lze ji zahlédnout jen při pohybu. V průběhu vývinu se několikrát svléká a poté vyleze na vodní rostlinu, na které se uchytlí a promění se v krásný a dravý hmyz.

Šídlo modré – štíhlý, až 10 cm dlouhý letec ze své rozhledny pozoruje okolní svět. Přehled mají šídla úžasný, protože povrch větší části hlavy pokrývají obrovské oči, složené z nesčíslných očiček, jimiž získávají mozaikový obraz celého okolí. Protože jsou to velmi vytrvalí letci, můžeme šídla pozorovat nejen u vody, ale i daleko v lesích.

Znakoplávka obecná – znakoplávka dorůstá velikosti 12 mm. Je k zahlédnutí na dně, kde se ukrývá mezi trsy vodních rostlin. Má člunkovité tělo, žluté nebo hnědožluté polokrovky a plochou břišní stranu. Svou kořist napadne silným bodcem, vpustí do ní jedovaté sliny a pak rozpuštěné tkáně vysaje. Pokud znakoplávku chytíme do ruky, může svůj ostrý bodec vyzkoušet i na nás.

Ploštice - větší vodní ploštice, jako bodule nebo znakoplávky, žijí podobným způsobem života jako brouci potápníci, loví ve vodě a jsou stejně dobrými plavci. Ploštici poznáme podle plochého těla s předními křídly, která mají zvláštní tvar, jsou tvrdá a rohovitá, na konci naopak měkká, překrývají se a chrání křehká blanitá zadní křídla. Nohy má ploštice uzpůsobené k veslování. Ploštice jsou charakteristické a známé pro svůj zápach, který pochází ze zvláštních žláz a chrání je tak před dravci. Řada druhů ploštic umí vydávat zvuky díky zvláštním orgánům.(Kholová, 2009)

Na povrchové vrstvě vody lze spatřit také dlouhonohou **ploštici bruslařku** nebo pomalu se pohybující, plochou, hnědě zbarvenou **ploštici splešťuli blátivou**, která přebývá na mělčinách zahrabána v bahně nebo rostlinných zbytcích, kde čeká na kořist.

Při březích zarůstajícího rybníčka při stezce lehce vyrušíme větší **skokany** a drobné **kuňky**. Ve větší vzdálenosti od vody se lze spatřit také **bradavičnatou tmavohnědou ropuchou obecnou**, které vyhovuje sušší prostředí.

3.2. KULTURNĚ – HISTORICKÁ CHARAKTERISTIKA

V této části se budu zabývat historií stezky, přírodním amfiteátr, selským statkem a chráněnými druhy rostlin a živočichů, které se na stezce vyskutují.

3.2.1. HISTORIE STEZKY

Se jménem vrchu se poprvé setkáváme roku 1290 v listině Alberta ze Žeberka (Albertus de Seberch), který v ní daroval osadu na Ressleru se vším příslušenstvím a vinicemi v Oseku. Z dokumentů kolem roku 1425, které obsahují seznamy příjmů je zřejmé, že místní dvůr odváděl viničné desátky mosteckému hradu a v historických pramenech z roku 1455 je zmínka o zalesnění kopce pro čerpání dřeva pro hradní posádku. Původní osada Ressler postupně zanikla a zbyl zde jen stejnojmenný dvůr, kde se chovaly ovce. Až do 17. století se na jihovýchodních svazích vrchu pěstovala vinná réva. V této době byl již Ressler majetkem města Mostu. V letech 1770 - 1780 byl na Ressleru vybudován nový městský statek a zdejší polnosti se rozšířily o 200 strychů (57 ha). V následujícím století však Ressler zpustl dřevinami a sloužil jako městský lesní revír.

Na počátku 20. století byl vrch Ressler jako přírodní park oblíbeným cílem výletů obyvatel Mostu, proto zde byla na vrchu zřízena rozhledna. V jihozápadní části kopce fungoval kamenolom, dnes již opuštěný. Poslední velká stavební aktivita na Ressleru proběhla v letech 1957 - 1958, kdy zde byl vybudován přírodní amfiteátr, který je však dnes již pustý a zarostlý dřevinami. Teprve až v roce 2007 se vrch Ressler dočkal dalšího využitelného zásahu, právě při budování naučné stezky, jejímž zřizovatelem je město Most.

3.2.2. PŘÍRODNÍ AMFITEÁTR

Naučná stezka na vrchu Ressler skýtá mnoho zajímavostí, a to i z hlediska historických událostí. Jedním ze stanovišť naučné stezky je místo, kde se dříve nacházel přírodní amfiteátr, dnes však již bohužel nefungující.

V padesátých letech 20. století vznikl nápad a plán vybudovat na Ressleru v blízkosti restaurace přírodní amfiteátr s letní divadelní scénou a kinem. Hlavním důvodem plánu bylo kulturní využití v co nejtěsnější blízkosti města pro zdejší i okolní obyvatelé města Mostu. Vrch Ressler byl vybrán z důvodu své příhodné polohy. Původní plán Místního národního výboru v Mostě byl takový, že zde vznikne Park kultury a oddechu a jeho součástí by byl právě přírodní amfiteátr, avšak pod tlakem veřejnosti se v červnu roku 1957 v rámci akce „Z“ čili zvelebení města s využitím práce brigádníků začalo s výstavbou letní scény.

Vzniklý přírodní amfiteátr byl ve své době největším přírodním divadlem v Ústeckém kraji. Jeho kapacita byla stanovena na deset, mimořádně až na dvanáct tisíc sedících diváků. Z těchto počtů se usuzovalo a předpokládalo, že Most včetně přilehlých obcí dosáhne sta tisíc obyvatel.

Hlediště bylo situováno do přírodního svahu a pro zajištění dobré slyšitelnosti a sledování byl stanoven úhel otevření segmentu 72°. Hlediště bylo též zajištěno proti přívalům povrchové vody, a to s vybudovaným příkopem obíhajícím po vnějším ochozu. Příchod do hlediště byl upraven dvěma schodišti, a to z hlavního nástupního prostoru u rybníčku pod hájovnou. Na hlavní východ byl napojen horní ochoz o kapacitě 3 360 diváků, oddělený od dolního ochozu opěrnou zdí.

Jeviště divadelní scény bylo projektováno pro 200 – 250 účinkujících a nacházelo se zde i místo pro 80 – 100 členný orchestr. Letní scéna měla podle návrhu sloužit i pro filmová představení, plátno bylo proto dimenzováno na rozměr 25 x 8,5 m při promítací vzdálenosti 73 m s třemi hloubkovými reproduktory. Tyto parametry byly zvoleny podle karlovarského festivalového kina a dle projektu kinozařízení pro letní divadlo a kino v Plzni na Lochotíně.

Obr. č. 7: Dřívější fotografie amfiteátru

Amfiteátr, jakožto přírodní jeviště, byl hotov v září roku 1958, ale slavnostně byl zahájen 1. května 1958 při lidové veselici. Promítací kabina byla zabudována později a taktéž práce na samotném parku trvaly poté několik dalších let.

Postupem času, v šedesátých letech 20. století už areál přírodní scény nebyl v dobrém stavu. V roce 1966 Projektový ústav Praha zpracoval studii, která předkládala fakt, že amfiteátr na Ressleru zůstane součástí příměstské rekreační oblasti a bude zrekonstruován na letní kino. V dalších letech však bylo rozhodnuto, že amfiteátr není pro svou odtrženost od centra města a nedostatečnou kapacitu přístupových komunikací pro letní kino vhodný. Samotná přestavba zchátralého amfiteátru by byla ještě k tomu příliš nákladná. Z těchto důvodů bylo později rozhodnuto, že útvar hlavního architekta, jemuž bylo uloženo najít pro tento prostor novou funkci, doporučil ponechat ho účelům krátkodobé rekreace obyvatel Mostu. V dalších desetiletích areál opětovně zarostl dřevinami, nadobro zpustl a je tomu tak až do současné doby.

3.2.3. SELSKÝ STATEK

Ze staré pověsti se můžeme dozvědět, že statek na Ressleru i s okolními polnostmi vlastnil bohatý a velmi lakotný sedlák Roessler. V dobách, kdy okolní kraj trpěl neúrodou a hladem, těžil chamtivý sedlák z bídy chalupníků a poté jim draze prodával své bohaté zásoby z předešlých let. Stal se tak velmi bohatým a když se těšil, že si majetek se svými syny rozdělí, naplnila se hrozba jedné zoufalé ženy

a Roesslův dvůr navštívil čert. Neodnesl si však sedláka, jak předpověděla žena, ale usadil se na jeho penězích a na sedláka a na všechny, kteří se ke statku jen přiblížili, proklel chorobou a statek pak nesnesitelným zápachem. Sedláka čertova přítomnost sice změnila k lepšímu, ale čertova zápachu se však statek do sedlákovy smrti nezbavil. Ještě dlouho po tom, co bylo sedlákovo tělo uloženo na mosteckém hřbitově, se do sklepení nikdo neodvážil vkročit. Po nedlouhém čase lehl Roesslův dvůr popelem a sklepení bylo zavaleno sutinami. (Statutární město Most, 2007)

Dnes je statek zcela nevyužit, a to i přes snahu několika majitelů statek využívat pro kolemjdoucí návštěvníky, nebo různé kulturní akce. Tento velký krásný statek by jistě dokázal přilákat pozornost.

4. METODIKA

Po shrnutí a shromáždění dostupných informací o naučné stezce Ressler se další část této práce zabývá případnými úpravami a návrhy na zlepšení. Své poznatky a návrhy jsem získala vlastním průzkumem v terénu naučné stezky. Použila jsem též anonymní anketu. Výsledky z ankety mi posloužily jako náměty a podklady pro objektivnější posouzení.

Ankety se zúčastnily osoby, které jsem oslovila a požádala je o vyplnění přímo v místě stezky. Některé z otázek byly otevřené, a to pro zodpovězení svého vlastního názoru. Každou jednotlivou otázku jsem později zpracovala samostatně a některé z nich i ve formě grafů s procentuálním zastoupením dle odpovědí. Tázáno bylo celkem 12 osob, přesněji 6 mužů a 6 žen, a to různého věku. Tyto osoby zde trávily svůj volný čas například turistikou, odpočinkem, běháním a cyklistikou. Anketa proběhla v období mezi měsíci srpen – září roku 2015.

V anketě byly uvedeny tyto otázky:

- Věk respondentů
- Z jakého důvodu naučnou stezku Ressler navštěvujete
- Jak často stezku navštěvujete
- Co se Vám zde líbí/nelíbí a proč
- Navštěvovali byste vrch Ressler více, kdyby zde byla zajištěna městská hromadná doprava
- Napadá vás, co zde změnit pro zvýšení návštěvnosti

4.1. POPIS STEZKY

Stezka na vrchu Ressler vede lesní cestou od přírodního koupaliště, které je pod samotným vrchem Ressleru. U koupaliště je nově vybudovaná komunikace pro motorová vozidla, pro lepší dostupnost ke stezce. Po vystoupení na vrch přijdeme k rybníčku a zároveň k začátku stezky, kde se nachází informační cedule s vyznačenou trasou stezky.

Obr. č. 8: Informační cedule s vyznačenou trasou stezky

Obr. č. 9: Trasa stezky

V blízkosti rybníčku se nachází historický statek a přírodní amfiteátr. Tyto kulturně-historické objekty jsou koncentrovány do těsné blízkosti jednoho místa. Jelikož je kolem rybníčku též velké množství odpočívadel a postavené dřevěné hřiště pro děti, je toto zastavení nejvíce využíváno a zřejmě z tohoto důvodu se v této lokalitě nachází nejvíce informačních cedulí. Níže je přiložena vlastní fotodokumentace informačních cedulí, které lze v místě okolo rybníčku spatřit.

Obr. č. 10: Informační cedule o selském statku

Obr. č. 11: Informační cedule o houbách a půdní zvěřeni

Obr. č. 12: Informační cedule
vodním ekosystému

Obr. č. 13: Informační cedule
o lesní zvířeně

Obr. č. 14: Informační cedule
o památných stromech

Obr. č. 15: Informační cedule
lesní zvířeně

Výše přiložené informační cedule nabízí informace o selském statku, lesním a vodním ekosystému, fauně, flóře a o památných stromech.

V průběhu stezky se na trase kromě informačních cedulí objevují také odpočívadla, altánky a dětské atrakce. Všudypřítomný je i zdejší horkovod, který lemují celý vrch z nedaleké teplárny Komořany až do Mostu a doprovází návštěvníka stezky většinu cesty.

Obr. č. 16: Altánek na trase stezky

Obr. č. 17: Horkovod lemující trasu stezky

Průchod naučné stezky nabízí typické rozhledy, lze však najít místa, kde můžeme spatřit pohled jak na samotné město Most, hrad Hněvín, přesunutý kostel Nanebevzetí Panny Marie, České středohoří, nebo důl na těžbu hnědého uhlí. Při průchodu trasou v hustém lese, se z informačních cedulí můžeme dále dozvědět o historii těžby uhlí na Mostecku, následnou rekultivací, o houbách, půdní a lesní zvířeně.

Obr. č. 18: Pohled z místa stezky na město Most

Obr. č. 19: Turistické směrovky na trase

Jednodušeji by se dalo říci, že se stezka rozprostírá mezi dvěma částmi, kde na jedné straně je k vidění důl na hnědé uhlí a na straně druhé samotné město Most.

Stezka vede po vyznačené trase od rybníčku k zahrádkám, které se nachází těsně pod kopcem, na druhé straně vrchu Ressler, tam stezka končí. Na okraji

zahrádkářské čtvrti je konečná zastávka městské hromadné dopravy, tam se autobusy otočí a jedou zpět do Mostu.

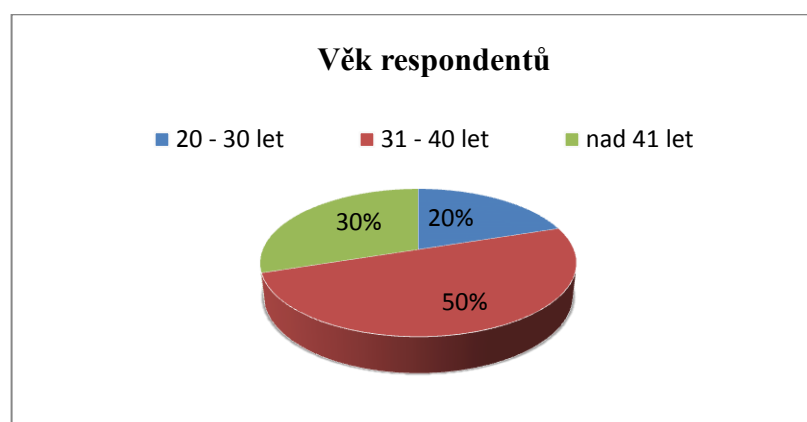
Při budování naučné stezky pomocí těchto cedulí si vedení města přálo a nadále přeje, aby se lokalita stala centrem nejen náhodných turistů, ale i školních kolektivů, počínaje mateřskými a konče středními školami. Vzhledem k tomu, že cedule jsou vytvořeny z přírodních materiálů, neměly by se stát terčem vandalů a sběračem kovů. S přípravou textů a fotomateriálu pomáhalo též mostecké muzeum a odborníci Ing. Stanislav Štýs, DrSc. a Jiří Bohdal. Město chce reselskou stezku přihlásit do centrální databáze naučných stezek České republiky.

5. VÝSLEDKY

V této části práce bude popsán a vypracován výsledek ankety. Odpovědi z ankety mi poskytly obecný názor veřejnosti, návštěvníků a posloužily mi jako podněty při zpracování vlastních návrhů a závěru.

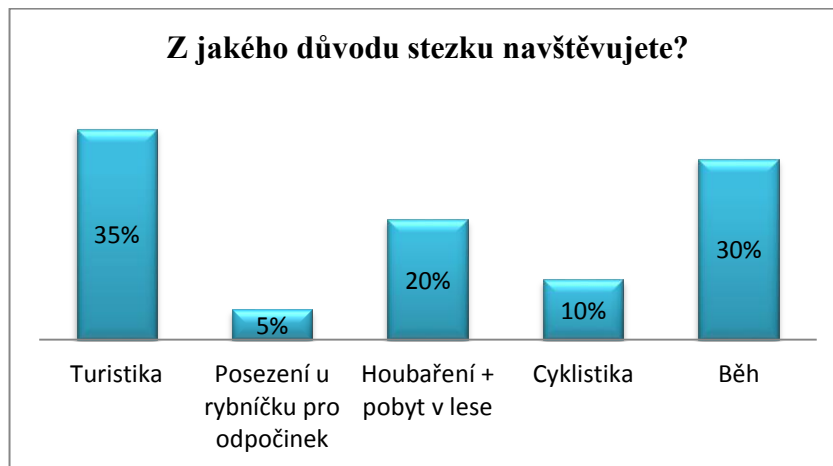
Z ankety vyplývají tyto výsledky:

1. otázka – Věk tázaných osob

Graf č. 1: Věk respondentů

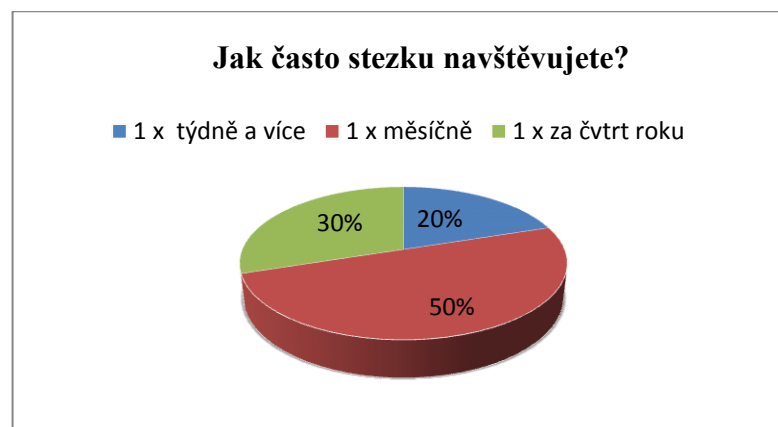
2. otázka – Z jakého důvodu stezku navštěvujete?

Graf č. 2: Důvod návštěvy respondentů

Z tohoto grafu vyplývá, že tázané osoby využívají stezku zejména pro turistické a rekreační účely a v souvislosti s předešlou otázkou stezku navštěvují spíše lidé mezi 31 – 40 rokem.

3. Otázka – Jak často stezku navštěvujete?

Graf č. 3: Jak často respondenti stezku navštěvují

Z grafu lze vyčíst, že stezku navštěvují lidé spíše jedenkrát do měsíce. U této otázky musím podotknout, že se jedná převážně o měsíce v období od února do listopadu.

4. Otázka – Co se Vám zde líbí/nelíbí a proč?

U této otázky jsem dostala několik různých odpovědí, jelikož otázka byla otevřená pro zodpovězení svého názoru, proto není zpracována pomocí grafu.

Pět osob odpovědělo, že se jim nelíbí vzdálenost vrchu Ressler a stezky od místa jejich bydliště, a proto musí využít městskou hromadnou dopravu k místu pod vrchem a ještě jít zhruba 1 km pěšky k samotnému začátku trasy.

Jiné osoby odpověděly, že se jim líbí trasa, kterou stezka vede, jelikož stezku využívají hlavně z důvodu cyklistiky a běhání. Z těchto důvodů by uvítaly, kdyby zde byla alespoň fungující restaurace.

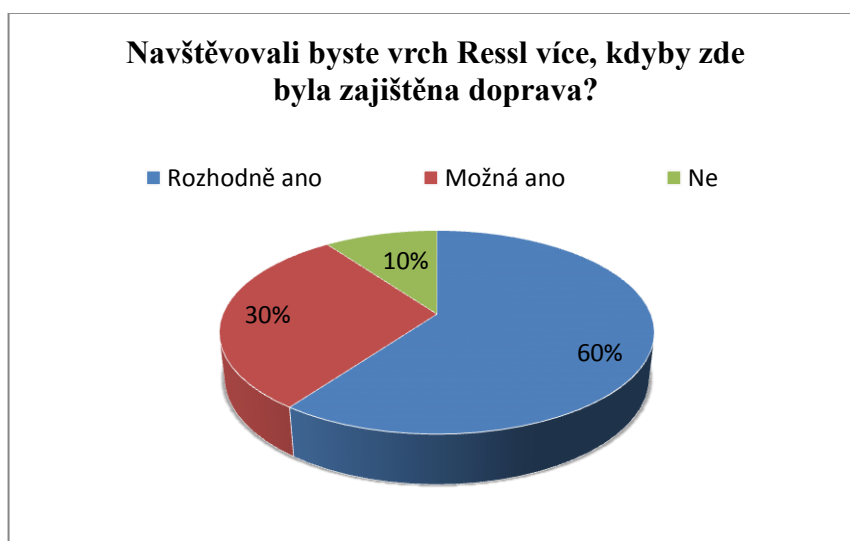
Další návštěvník uvedl, že se mu líbí nově vybudovaná asfaltová silnice, která vede na vrch Ressler a k začátku trasy.

Jiný respondent odpověděl, že se mu velmi líbí informační cedule pro zpestření a postavené dřevěné altánky pro odpočinek na cestě.

Další návštěvník odpověděl, že není spokojený s již zaniklým přírodním amfiteátr. Pamatuje si prý dobu, kdy přírodní amfiteátr ve své době fungoval a rád na tento čas vzpomíná, proto vrch Ressler a stezku stále rád navštěvuje i dnes.

Dvě osoby odpověděly, že neví a momentálně je žádná odpověď nenapadá.

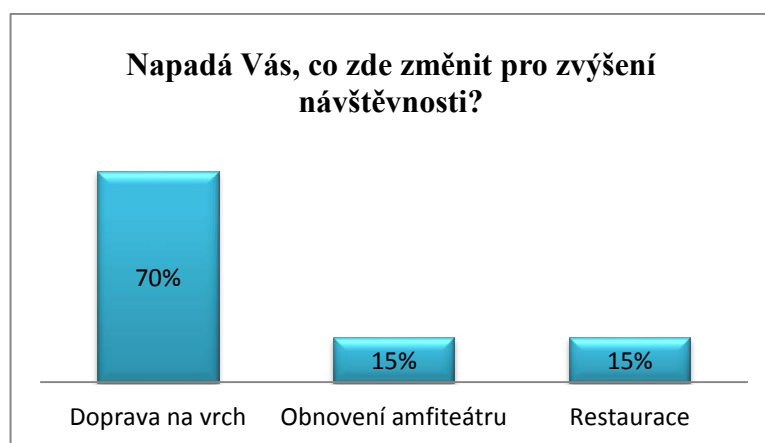
5. otázka – Navštěvovali byste vrch Ressler časteji, kdyby zde byla zajištěna doprava?

Graf. č. 4: Návštěvnost stezky při zajištění dopravy

Z tohoto grafu je patrné, že doprava na vrch je pro návštěvníky velmi potřebná. Při zpracování anketních otázek jsem předpokládala, že doprava bude hrát v odpovědích návštěvníků velkou roli a bude pro některé návštěvníky velkým problémem, jelikož se stezka na vrchu Ressler nachází v okrajové části města, a to ještě na samotném kopci. Má hypotéza se tímto potvrdila.

6. Otázka – Napadá Vás, co zde změnit pro zvýšení návštěvnosti?

Graf č. 5: Návrhy respondentů pro zvýšení návštěvnosti

I u této otázky jsem nechala opět prostor pro vlastní názor, ale dostala jsem převážně stejné odpovědi, a proto jsem je zpracovala též do podoby grafu. Z něho je zřejmé, že zajištění dopravy na vrch je pro návštěvníky jednoznačným návrhem a zásadním problémem.

6. VLASTNÍ NÁVRHY

Dle ankety, jenž byla podkladem pro získání názorů a shromáždění informací od přítomných návštěvníků stezky, v této kapitole předkládám své vlastní návrhy a poznatky pro obnovu či zlepšení stávající stezky. Domnívám se, že by tyto možné návrhy byly klíčovým prvkem pro přilákání daleko více návštěvníků.

DOPRAVA – myslím, že zajištění dopravního spojení na vrch Ressler k začátku trasy je základem úspěchu. Podmínky jsou zde pro to dostatečně uzpůsobeny, a to právě nově vybudovanou silnicí, kde v místě blízko rybníku a statku je i několik

parkovacích míst pro motorová vozidla. Myslím, že by toto zajištění velmi uvítali lidé bez motorového vozidla a důchodci. Doprava by mohla být zajištěna například mikrobusem.

OBNOVA AMFITERÁTRU – dle mého názoru je obrovská škoda, že tento objekt, který představoval přírodní divadlo a letní kino zanikl. Jak lze též vyčíst z ankety, amfiteátr má i své pamětníky a zastánce. Dokonce jsem při hledání a zpracovávání informací o amfiteátru zjistila, že ho pamatují i moji prarodiče, kteří ho často a rádi navštěvovali. Podle těchto poznatků jsem dospěla k názoru, že by byla jeho obnova velkým přínosem hlavně pro místní obyvatele. Tímto by se jistě zvýšila i návštěvnost naučné stezky. Myslím, že pro jeho obnovu jsou zde pro to přírodní podmínky optimální. Společně se zajištěnou dopravou na vrch, by se jednalo o velmi přínosnou kombinaci a město Most by se mohlo pyšnit novému kulturnímu i rekreačnímu využití.

SELSKÝ STATEK A RESTAURACE – tento objekt je zmiňován v jedné z předešlých kapitol, komplex selského statku je dnes nefungující a zcela nevyužit. Byl by však ideálním místem pro pořádání různých oslav, společenských i kulturních akcí, svateb, přírodovědných výstav, exkurzí či školních výprav. Restaurace by zde pak mohla být otevřená pro návštěvníky stezky, pro odpočinek a občerstvení zvláště v letních měsících.

INFORMAČNÍ CEDULE

Naučná stezka Ressler je doprovázena celkem 13 cedulemi, avšak více než polovina je umístěna převážně na začátku trasy, nejčastěji okolo rybníčku. Během trasy je pak k zastavení spíše více altánků a odpočívadel, cedule již návštěvník ve větší vzdálenosti od začátku stezky moc nepotká. Z tohoto důvodu bych navrhovala více informačních cedulí, hlavně s větším výskytem na trase stezky. Počet cedulí by mohl být například mezi 20 – 25 ks, a to hlavně s menšími vzdálenostmi od sebe.

Plán stezky na cedulích – dle mého názoru informační tabule postrádají plánec stezky s vyznačením trasy. Myslím, že by bylo vhodné na každé jednotlivé ceduli vyznačit trasu a umístění zastávky pro lepší orientaci, aby návštěvník věděl, kde se právě nachází a jak zhruba dalekou má ještě cestu do cíle.

Audiovizuální pomůcky u informačních tabulí – Na některých naučných stezkách v národních parcích USA jsou v provozu skryté reproduktory, které (na stisknutí příslušného tlačítka) návštěvníkům zprostředkují výklad uměleckým přednesem (např. mohutný strom hlasem herce vypráví svůj “vlastní životopis”).(Čeřovský, 1989)

Pro naučnou stezku by byl například umělecký výklad v podobě mohutného stromu jako speciální vybavení zpestřením.

Historické či dětské zaměření a motivy – se zvýšeným počtem cedulí bych zároveň navrhovala historické nebo dětské náměty.

U historického zaměření by na některých cedulích mohl být vyobrazen například kostel Nanebevzetí Panny Marie, s jeho podrobnějším popisem, fotografiemi interiéru a jeho historickým přesunem, jelikož je z tohoto důvodu zapsán do zlaté knihy Guinnessových rekordů tisíciletí a kostel se stal též národní kulturní památkou. Tato nově zbudovaná cedule by tak skvěle doplňovala celek s již stávajícími cedulemi o historii těžby hnědého uhlí na Mostecku, poněvadž se kvůli těžbě kostel přesouval. Mimo jiné jedno místo z vrchu Ressler nabízí pohled přímo na místo stojícího kostela současně s napouštěným jezerem, a tak by tato cedule mohla mít umístění přímo v tomto místě.

Další cedule s náměty historického charakteru by se mohly týkat hradu Hněvín, jeho historií a historicky významnou postavu Edwarda Kelleyho. Své místo by tyto cedule jistě také našly, neboť vrch Ressler též nabízí přímý pohled na samotný hrad.

Naučných stezek s historickým zaměřením v České republice existuje celá řada, zde uvádím dvě takové stezky pro příklad a představu:

„Naučná stezka Po stopách Sidonie Nádherné” - Naučnou stezku se sedmi zastaveními je možné navštívit ve Středočeském kraji. Trasa stezky je dlouhá zhruba 8,3 km a informační cedule návštěvníky seznamují s poslední šlechtickou zámku Vrchotovy Janovice, baronkou Sidonií Nádhernou z Borutína, její rodinou a přáteli. Stezka vede po starých tradičních cestách a při trase je možné navštívit zdejší zámek. (www.mesto-sedlcany.cz)

Dalším příkladem stezky s historickou tematikou je „**Naučná stezka Krajinou Rudolfa II.**” – Stezka se nachází též ve Středočeském kraji a nabízí trasu po stopách samotného císaře Rudolfa II., ale i jeho předchůdců a následovníků. Obsahuje celkem 17 zastavení, měří 65 km a vede z Brandýsa nad Labem přes Lysou nad Labem do Benátek nad Jizerou po levé straně toku řeky Jizery a zpět do Brandýsa nad Labem po pravé straně toku řeky. Informační tabule saznámují návštěvníky s historickými zajímavostmi, historickými mapami, plány a obrazy.(www.brandysko.cz)

Další z návrhů jsou panely pro dětské návštěvníky. Stezka by tak nabízela dětem poznávat les a přírodu hravou formou a byla by tak alespoň více využívaná pro školní výpravy. Tyto panely by mohly být umístěny kromě trasy i kolem rybníčku, kde je v jeho blízkosti postavené právě dřevěné hřiště pro děti. V České republice takové stezky existují a opět předkládám dvě pro představu včetně fotografií panelů, které by bylo dobré zbudovat i na naučné stezce Ressler.

„**Hravé putování s ještědským lesem, když smích si odsud nesem**“ – Tato naučná stezka se nachází v Libereckém kraji a její trasa činí 3 km. Zdejší vybudované panely jsou určeny hlavně pro děti. Do budoucna je plán stezku rozšířit s přibývajícím dětským hřištěm a prolézačkami, což by představovalo jakousi tělocvičnu v přírodě.(www.liberecky-kraj.cz)

Obr. č. 20: Panel s názvem „Poznáš moje stopy?“

Obr. č. 21: Panel s rostlinami

Další ukázkou naučné stezky s dětským zaměřením je **„Naučná a interaktivní stezka ve Sloupu v Čechách“** – tato naučná a interaktivní stezka nacházející se opět v Libereckém kraji, je svou trasou dlouhá 5 km a je zaměřena především pro děti. Dohromady má 5 zastavení s panely, které seznamují děti s okolní přírodou hravou formou. Jednotlivé panely mají svůj název: Jehličnaté rostliny v našich lesích, Co kolem nás kvete, Pexeso s lesními zvířátky, Listnaté stromy v našich lesích, Kdo bydlí u vody. (www.lesycr.cz)

Obr. č. 22: Panel s názvem „Jehličnaté stromy v našich lesích“

Obr. č. 23: Panel s názvem „Pexeso s lesními zvířátky”

7. ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo poskytnout obecný přehled a shromáždit co nejvíce informací o naučné stezce Ressler, v jejíž druhé části stanovím několik možných návrhů na zlepšení a zhodnotím své poznatky, které jsem získala vlastním průzkumem v terénu. K těmto závěrům a výše popsaným návrhům mi posloužila anketa k získání obecného názoru přítomných návštěvníků stezky.

Začala bych tím, že naučná stezka Ressler mě samotné očarovala neskutečnou rozmanitostí, ať už velmi pestrou paletou rostlin, živočichů, nádherným čistým lesem a v neposlední řadě dřevěným hřištěm pro děti u malého krásného rybníčku.

Mostecko je známo tím, že je zde povrchová těžba hnědého uhlí, která v předešlých letech způsobila rozsáhlé zásahy do svrchní části zemské kůry a vyvolala změny ekologických poměrů daného území. Byla zde velmi narušena rovnováha přírodních ekosystémů.

Příroda je základem našeho životního prostředí. Všechny problémy vedoucí k ochraně a účelné tvorbě životního prostředí, mají úzké vztahy ke zdraví a spokojenosti obyvatel daného území.

Jsem toho názoru, že naučná stezka Ressler patří mezi to nejlepší, co může město Most obyvatelům Mostecka nabídnout, ať už z historického hlediska, z přírodních podmínek, z čistého lesa a krásné přírody. Nesmíme opomenout chráněné druhy rostlin a živočichů, které vrch Ressler nabízí, což v lokalitě, která je poznamenána povrchovou těžbou hnědého uhlí je velká vzácnost.

Svémi návrhy, jenž byly stanoveny ve druhé části práce si myslím, že by se stezka stala ještě zajímavějším a lukrativnějším místem pro místní obyvatele města a více naučným a relaxačním místem například pro předškolní a školní výpravy, kluby důchodců, kdyby zde byla zavedená městská hromadná doprava, restaurace s občerstvením a toaletami. Pro lepší informovanost a orientaci rozšíření informačních tabulí s plánkem stezky a s vyznačením trasy a cyklotrasy.

Volný čas zde strávený není rozhodně časem promarněným a naučná stezka Ressler by se měla nacházet v centrální databázi naučných stezek, tak jako o tom usiluje vedené města Mostu.

8. POUŽITÉ ZDROJE A LITERATURA

- AGENTURA OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY, 2000: Chráněná území ČR – Ústecko. Artedit, Praha
- BALDAUF K., BARADIY S., BERGER R., BEUTEL U., BÖHME R., BUREŠ S., HAUPT A., HORN R., HORN W., KROPÁČEK T., REIMANN W., RIETHER W., SCHALLER N., VILD J., 1999: Krajina Euroregionu KRUŠNOHOŘÍ/ERZGEBIRGE. Fond malých projektů
- BÁRTA Z., BRUS Z., HURDNÍK S., TYRNER P., 1973: Příroda Mostecka. Severočeské nakladatelství, Ústí nad Labem
- BENEŠ E., BUREŠ S., GOLL D., HELLMICH M., JANEČEK A., KINDLOVÁ A., PEGŘÍMEK R., POKORNÁ L., ŠTÝS S., ULRICH J., 2004: Mostecko: Regionální vlastivěda. Nakladatelství Hněvín, Most
- BLAHOUTOVÁ I., 2003: Hrad Hněvín. Magistrát města Mostu, Most
- ČEŘOVSKÝ J., ZÁVESKÝ A., 1989: Stezky k přírodě. Státní pedagogické nakladatelství, Praha
- DEMEK J. A KOLEKTIV, 1987: Zeměpisný lexikon ČSR: Hory a nížiny. Academia, Praha
- DRÁBEK K., 2008: Naučné stezky a trasy III. Dokořán, s.r.o., Praha
- JEŽKOVÁ M., 1986: Pověsti a báje z Podkrušnohoří. Severočeské nakladatelství
- KALABISOVÁ D., TALAVÁŇA S., 1984: Severočeský kraj: Okres Most. Krajská komise cestovního ruchu, Ústí nad Labem
- KHOLOVÁ H., 2009: Putování českou přírodou. Euromedia Group, Praha
- KUČA K., 2000: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Nakladatelství Libri, Praha
- KVĚT R., 2012: Staré stezky – součást lidské kultury. Nakladatelství Littera, Brno.
- KVĚT R., 2014: Minulost člověka a staré stezky. Šimon Ryšavý, Brno
- LOHMANN M., 2005: Stromy a keře: Průvodce naší přírodou. Pavel Dobrovský – BETA, Praha
- MAGISTRÁT MĚSTA MOSTU, 2007: Stromy našich měst. Most
- NOVÁK V., 2005: Magický Most. Nakladatelství Hněvín, Most
- POKORNÁ L., 1999: Okres Most. Okresní úřad Most, Most
- STATUTÁRNÍ MĚSTO MOST, 2007: Naučná stezka na vrchu Ressler, Most
- STATUTÁRNÍ MĚSTO MOST, 2014: Sakrální památky Mostecka, Most
- ŠTÝS S., VĚTVIČKA V., 2008: Most v zeleném. Nakladatelství Hněvín, Most
- ŠTÝS S., 2012.: Proměny Mostecka. Statutární město Most, Most
- ŠTÝS S., 1996: Zelené plíce černého severu. Bílý slon, Praha
- Výroční zpráva o činnosti Správy městských lesů Most
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění

INTERNETOVÉ STRÁNKY

www.brandysko.cz

www.liberecky-kraj.cz

www.litvinov.sator.eu

www.lesycr.cz

www.mesto-most.cz

www.mesto-sedlcany.cz

www.mzp.cz

www.stezky.info

9. SEZNAM OBRÁZKŮ

- Obrázek č. 1: Mapa České republiky, kde je vyznačeno Mostecko, dostupné z Mostecko: Regionální vlastivěda
- Obrázek č. 2: Mostecký region, dostupné z Mostecko: Regionální vlastivěda
- Obrázek č. 3: Pohled z Holého vrchu (přírodní rezervace) na České stredo-hoří, v pozadí hradba Krušných hor, dostupné z Chráněná území ČR - Ústecko
- Obrázek č. 4: Hrad Hněvín, dostupné z www.mesto-most.cz
- Obrázek č. 5: Kostel Nanebevzetí Panny Marie, dostupné z www.mesto-most.cz
- Obrázek č. 6: Rybníček na vrchu Ressler, vlastní foto
- Obrázek č. 7: Dřívější fotografie amfiteátru, dostupné z www.litvinov.sator.eu
- Obrázek č. 8: Informační cedule s vyznačenou trasou stezky, vlastní foto
- Obrázek č. 9: Trasa stezky, vlastní foto
- Obrázek č. 10: Informační cedule o selském statku, vlastní foto
- Obrázek č. 11: Informační cedule o houbách a půdní zvířeně, vlastní foto
- Obrázek č. 12: Informační cedule o vodním ekosystému, vlastní foto
- Obrázek č. 13: Informační cedule o lesní zvířeně, vlastní foto
- Obrázek č. 14: Informační cedule o památných stromech, vlastní foto
- Obrázek č. 15: Informační cedule o lesní zvířeně, vlastní foto
- Obrázek č. 16: Altánek na trase stezky, vlastní foto
- Obrázek č. 17: Horkovod lemující trasu stezky, vlastní foto
- Obrázek č. 18: Pohled z místa stezky na město Most, vlastní foto
- Obrázek č. 19: Turistické směrovky na trase, vlastní foto
- Obrázek č. 20: Panel s názvem „Poznáš moje stopy?“, dostupné z www.lesy-cr.cz
- Obrázek č. 21: Panel s rostlinami, dostupné z www.lesy-cr.cz
- Obrázek č. 22: Panel s názvem „Jehličnaté stromy v našich lesích“, dostupné z www.lesy-cr.cz
- Obrázek č. 23: Panel s názvem „Pexeso s lesními zvířátky“, dostupné z www.lesy-cr.cz

10. SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Věk respondentů

Graf 2: Důvod návštěvnosti respondent

Graf 3: Doba návštěvnosti stezky

Graf 4: Návštěvnost stezky při zajištění dopravy

Graf 5: Návrhy respondentů pro zvýšení návštěvnosti